

СРПСКИ БОНДСТИЛ

Војнополицијска База "Цепотина" није пројекат 78. моторизоване бригаде из Врања, Копнене војске, Генералштаба Војске Србије или Министарства одбране, већ државе Србије. Држава мора да се прецизно изјасни.

Ако каже *Не*, "Цепотина" ће бити још једна промашена инвестиција са тешким финансијским, безбедносним и политичким последицама.

Град градила три брата рођена / Град градили Скадар на Бојани... – Добро познати стихови народне песме "Зиданье Скадра" користе се у српском народу кад треба сликовито указати на започету, а незавршену грађевину. Несрећа је у томе што се речи песме веома често користе, јер готово да нема краја у нашој земљи који не "краси" неко напуштено градилиште хотела, болнице, школе, хидроелектране или неког другог објекта. Напуштена градилишта данас су опомињући споменици људској мегаломанији и глупости и симболи пропалих инвестиција.

Хоће ли се и градилиште војнополицијске базе "Цепотина" код Бујановца придружити збирци, коју су некада давно, зидајући Скадар на Бојани, отворили српски краљ Вукашин, деспот Угљеша и војвода Гојко? Да ли ће и та база, коју због планиране величине и савремености називају "српски Бондстил", постати пример непажљиво започетих и финансијски незаокружених инвестиција, или ће на планини Рујан убрзо осванути модеран војнополицијски комплекс?

Одговоре на та питања потражили смо у Управи за инфраструктуру Министарства одбране Србије, Дирекцији за грађевински инжењеринг, Војнограђевинском центру Ниш, Министарству за капиталне инвестиције, Министарству унутрашњих послова, Координационом телу за општине Бујановац, Прешево и Медвеђа и од војника и старешина на југу Србије, који изградњу базе очекују као озебли сунце.

■ ОТВАРАЊЕ ГРАДИЛИШТА

Гласови о изградњи базе "Цепотина" први пут су се појавили крајем 2001. године, када су и највиши војни и државни званичници почели да обилазе пропланке изнад села Божињевац код Бујановца. У том тренутку већ су предузимане опсежне мере за стварање што бољих животних услова за припаднике Војске, који су у тешким околностима извршавали задатке контроле Копнене зоне безбедности и обезбеђења административне линије према Космету. С тим циљем прво су изграђене десетине земуница и барака, а потом и 22 базе контејнерског типа. И даље се осећала потреба за савременијим и бољим решењима смештаја, да би проблем постао акутан од априла 2002, када је, због захтева албанских политичких партија, Војска напустила касарну у Бујановцу. У септембру исте године тадашњи министар одбране Велимир Радојевић обишао је објекат "Цепотина", где је сагледао могућности за изградњу касарне за припаднике Војске и полиције. Коначна одлука није донета понајпре због неопходних финансијских средстава, али и због близине контаминираних подручја.

КОМПЛЕКС ТРЕБА ЗАВРШИТИ

Крајем прошле године одржан је састанак надлежних организационих јединица Министарства одбране, коме су присуствовали представници Управе за оперативне послове, Управе за логистику и Управе за развој ГШ ВС, команде Копнених снага и Управе за инфраструктуру МО. Тада је донет закључак да је комплекс "Цепотина" веома важан за безбедност државе Србије, али и да је Војска Србије само један од фактора безбедности и стабилности на том подручју, па као таква не може донети коначну одлуку о том питању. На састанку је подвучено да комплекс треба завршити онолико колико је Војсци неопходно и избећи даље трошкове за смештај дела Копнених снага.

"Пред највишим државним органима треба покренути иницијативу за обезбеђење финансијске подршке" – нагласили су учесници састанка – "али и сваке друге, која утиче на реализацију задатка. Важно је усвојити и *Стратегијски преглед одбране*, чији су ставови обавезујући за државне органе и институције у домену њихових надлежности, у процесу реформе система одбране".

Са овим закључцима сагласио се и начелник ГШ Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош речима: "Војсци Србије је неопходно коришћење војнополицијског комплекса 'Цепотина' и заинтересована је за његов што бржи завршетак".

Савезна влада Југославије на својој 93. седници (16. јануар 2003) додељује Координационом телу за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа двеста милиона динара за изградњу базе "Цепотина". После те иницијалне каписле, радове на изградњи базе добија Дирекција за грађевински инжењеринг и њена оператива, а радници ВГУ "Београд" и "Краљево" отварају градилиште маја 2003. године.

– Дошли смо на ледину – говори управник градилишта дипл. инж. Томислав Вујновић – и рашчистили 35 хектара земљишта. Више од двеста грађевинаца ударнички је радило на тешком терену, који је морао и да се минира. Завршили смо најтеже послове, ископе за саобраћајнице и објекте, темеље стамбених објеката и приступни пут, подигли три и по километара заштитне оgrade, уградиле две и по хиљаде кубика бетона и започели изградњу команде и амбуланте.

Садржај и намена касарног комплекса "Цепотина" одређени су за два корисника – јединице и команде Војске и МУП-а Србије. Урбанистичким планом простор комплекса подељен је на командну, стамбено-наставну, интендантску и техничку групу објеката и на објекте инфраструктуре.

Већ у јуну градилиште обилазе тадашњи министар одбране Борис Тодић и начелник Генералштаба генерал-пуковник Бранко Крга. Они најављују завршетак радова "пре рока" и усељење војника и жандарма до краја текуће 2003. године, али од тога није било ништа. Званично наведени разлог за одлагање радова, по речима тадашњег премијера Зорана Живковића, био је "ситница која се зове новац". Према процени Војнограђевинске дирекције Ниш, тада је било потребно још петсто двадесет милиона динара како би база постала усељива, а у међувремену завршена је и лицитација за 45 објеката високоградње.

У 2004. години радови су настављени смањеним интензитетом, све док на градилиште није дошао нови министар одбране Првослав Давинић. Сви присутни на бази "Цепотина" су, 8. августа 2004, чули од министра Давинића да ће планови изградње бити промењени, да база неће бити монтажно-демонтажна, те да ће за њену изградњу бити потребно много више пара – којих, ионако, није било. Према визији министра одбране, база је требало да буде изграђена од зиданих објеката, са спаваоницама у којима треба да

бораве не више од два до три војника и са детаљима (мотел, затворени базен, фудбалско игралиште, спортски терени, биоскопска сала, хортикултурна уређеност, купатило и камин у свакој соби ...) који су изазвали завист и официра армија НАТО. Такви захтеви наметали су повећање смештајних капацитета и скупљу градњу, што је довело до измена и допуна програма изградње, скупог препројектовања и потребе већих финансијских улагања. Да ли су ови мегаломански захтеви Првослава Давинића утицали на застој у изградњи војнополицијске базе?

– Мислим да нису – каже начелник Управе за инфраструктуру Министарства одбране пуковник мр Веселин Шпањевић – али је сигурно да су захтеви новог министра још више искомпликовали, ионако компликован процес.

Начелник Управе за инфраструктуру пуковник мр Веселин Шпањевић

■ КРЕДИТИРАЊЕ ДРЖАВЕ

Пара за изградњу базе није било ни 2004. ни 2005. године. Истина, министар Давинић је најавио могућност да се средства од продаје неких војних објеката усмере за те намене, али то се није догодило. Повремено су се и други званичници оглашавали у вези са финансирањем изградње базе, па је тако, на пример, тадашњи шеф Координационог тела Небојша Човић рекао: "Средства за изградњу базе нису уплаћена, већ су планирана. 'Цепотина' је стратешки објекат који треба да се заврши, а о томе треба да се договоре министарства финансија и одбране". "Договора" није било, али су радови на изградњи кухињско-трпезаријског блока, четири километра водоводне и канализационе инсталације и пола километара система за грејање, ипак, настављени. Средства од 150 милиона динара ишла су на терет планских средстава Министарства одбране,

док је 60 милиона динара уложила Дирекција за грађевински инжењеринг из сопствених прихода и (скупих) банкарских кредита.

– Наведени радови изведени су – тврди начелник Дирекције пуковник мр Миро Гобовић – у очекивању финансијског покрића, а ради обезбеђења континуитета и заокруживања одређених целина и фаза предметних радова. Тако су, на неки начин, Министарство одбране и Дирекција за грађевински инжењеринг кредитирали своју државу и неко би, кажу у Управи за инфраструктуру, тај новац требало да врати.

У периоду 2003–2005. уложено је 410 милиона динара у градилиште “Цепотина”. По речима заступника начелника ВГЦ “Ниш” потпуковника Слободана Недина, за тај новац је обезбеђена инве-

стиционо-техничка документација, прибављено 98 посто потребног земљишта и завршен већи део унутрашње (саобраћајнице, земљани радови, водовод, канализација, топловод, ограда) и спољашње инфраструктуре (приступна саобраћајница, водовод везан на градску мрежу Бујановца, далековод са трафостаницом и бетонски темељи за 12 објеката високоградње). На самом објекту ускладиштен је и део материјала за завршетак топловода и саобраћајница у вредности од седам милиона динара, док је део средстава на чувању код коопераната.

Начелник ВГЦ “Ниш”
потпуковник Слободан Недина

По мишљењу стручњака, најтежи део посла је завршен, остали су финални радови који у грађевинарству важе као “лакши”. Поменути чињеница није много вредела, јер су, због објективних тешкоћа финансирања и временских услова, радови на градилишту обустављени 20. децембра 2005. године.

У међувремену јавност је засипана оптужбама и контраоптужбама актера у изградњи базе “Цепотина”, при чему је свако од њих имао неку своју истину. Тешко је данас утврдити право стање ствари, али несумњиво је да у целом поступку има у најмању руку нејасних појава и радњи које је тешко здраворазумски објаснити. Појединци су од почетка тражили да пројекат изградње базе “Цепотина” воде Војнопројектни биро и војне грађевинске фирме, због тога што, како кажу “не дају провизију да би добиле тај посао”, док други тврде да војна предузећа нису имала капацитете да самостално заврше тако велики пројекат. Доступни подаци говоре да је, рецимо, посао пројектовања у два наврата добила фирма “Центропројект” из Београда, док је консалтинг организација “Центроинжењеринг” из Београда преузела послове менаџмента. Многи су имали и своје фаворите за извођаче радова, што потврђује и пуковник Шпањевић. “Има ту истине да је увек неко за некога лобирао. Ми смо само наследили оно што је раније уговорано и покривено валидним одлукама одговорних људи”.

■ ПЛАЦ ЗАРАСТАО У ТРАВУ

Војници и полицајци ни ову зиму нису дочекали у обећаној им бази “Цепотина” код Бујановца. Када се с пута погледа ограђено градилиште, види се само плац зарастао у траву, што ствара утисак напуштене и промашене инвестиције. Тек у унутрашњости виде се трагови некода изведених радова. Простор обезбеђују чувари из оближњег села Божињевац, које је ангажовала Дирекција за грађевински инжењеринг. Од руководиоца обезбеђења Дејана Стевановића сазнајемо да се чувари смењују на осам сати и да примају плату од десетак хиљада динара. Они су недавно учили крађу ме-

Начелник Дирекције за грађевински инжењеринг пуковник мр Миро Гобовић и последњи управник градилишта “Цепотина” дипл. инж. Томислав Вујновић

НОВЦА МОРА ДА БУДЕ

Председник Србије Борис Тадић је прошле године, обилазећи Копнену зону безбедности, рекао: “Не постоји никакво оправдање што база ‘Цепотина’ није завршена. Стратегијски и безбедносно гледано она је неопходна, и ја ћу инсистирати да буде завршена. Новца за тај посао мора да буде”.

Тадић је подсетио да је “Цепотина” почела да се гради у исто време када и касарна у Новом Пазару, а да је касарна у том граду одавно завршена.

талних флакова на каналима и алармирали војне полицајце 78. моторизоване бригаде, који су ефикасном акцијом пронашли лопове из села Боровац и приморали их да врате флакове на градилиште. Имовина на градилишту се, дакле, штити од крађе, али њу је немогуће заштитити од штетних природних утицаја.

– Изведени радови на инфраструктури – говори пуковник Гобовић – пропадају због ерозије земљишта и климатских услова и, уколико се што пре не ставе у функцију, бићемо сведоци њиховог потпуног пропадања.

Погубне последице због незавршавања војнополицијске базе видљиве су голим оком. По свему судећи, садашњи застој у изград-

ПОСЛЕДИЦЕ

Штете везане за изградњу базе “Цепотина” увећаваће се током наредне године. “Ако се радови или конзервација не наставе наредних неколико месеци” – тврди пуковник Шпањевић – “онда нема сврхе настављати их касније. Доћи ћемо у ситуацију да нам пропадне 80 посто уложене инвестиције”. Подсећамо да је реч о износу од 320 милиона динара. Тој цифри треба додати и трошкове за смештај дела Копнених снага на простору југа Србије, који месечно износе двеста хиљада динара. На пример, припадници првог моторизованог батаљона 78. моторизоване бригаде смештени су у згради фабрике “Застава” на периферији Бујановца и за безусловне просторије месечно се плаћа 156 хиљада динара. Рачуница каже да је на тај начин, у последњих шест година, из војног буџета отишло око дванаест милиона динара. Од прошле године и Дирекција за грађевински инжењеринг има милионске трошкове, јер плаћа чуварску службу за градилиште. Ни то није све. Постоје уговори и дуговања према подизвођачима и предузећима која чувају средства у својим магацинима. У једном тренутку они ће тражити накнаду за изгубљену добит, чување материјала и камате за неблаговремена плаћања. “Биће то замашна средства” – каже пуковник Шпањевић.

НОВОГОДИШЊА ЖЕЉА

Једна од новогодишњих жеља команданта 78. моторизоване бригаде пуковника Милосава Симовића била је да се војнополицијски комплекс "Цепотина" заврши и да се његови војници, смештени у фабрици "Застава", преселе у свој објекат. Исту жељу има и српско становништво у општинама Прешево и Бујановац, које присуство Војске на овом терену сматра гаранцијом безбедности и узнемирено је сталним одлагањем завршетка радова. То се сматра лошим предзнаком када је реч о будућности на овом простору.

њи коштаће више него што је потребно за наставак изградње. Па зашто се онда ништа не предузима?

– Више пута сам тражио став – објашњава пуковник Шпањевић – да ли се "Цепотина" гради или не. У последње две године одговор нисам добио. Ја не желим да самоиницијативно напустим градилиште. Тражим од надлежних да ми кажу шта да радим. Уколико се уговор раскида, градилиште се мора конзервирати. И конзервација кошта неколико стотина милиона. Ко ће то да плати?

■ ВЕРБАЛНА ЗАЛАГАЊА

Ситуација је заиста чудна. Одлука о изградњи војнополицијског комплекса "Цепотина" донета је због потреба размештаја дела јединица Војске и МУП-а, обезбеђивања оптималних услова за живот и рад око хиљаду људи и смештаја специјалне опреме и техничких средстава. Јасно је да изградња базе омогућава ефикаснији оперативни рад људства и система одбране и увећава борбену готовост јединица, које извршавају специфичне задатке на простору југа Србије. Неспорни су велики стратешки значај базе и њена улога у противтерористичкој заштити коридора 10 и спречавању оживљавања терористичких активности у Пчињском округу, баш као што је и потпуно разумљива потреба да интервентне снаге Војске и Жандармерије буду ближе саставима у Копненој зони безбедности. Политичке димензије изградње "Цепотине" – гарантовање безбедности свих грађана на југу Србије и заустављању исељавања Срба из Бујановца и Прешева, као што се види, нису мале.

Поменути разлози утицали су да се својевремено донесе јединствен став о потреби изградње базе. Забринутост због близине контаминираних подручја укључена је након два испитивања еколошког статуса микролокације, која су показала да земљиште у околини базе није контаминирано. Од 2003. до данас ништа се није променило. Нема званичника који није, при обиласку југа Србије, нагласио неопходност изградње војнополицијског комплекса и његов значај. Министар одбране Зоран Станковић је, после ступања на дужност, подвукао одлучност Министарства да реши проблем становања и смештаја Војске, али и чињеницу да у војном буџету нема пара за изградњу базе "Цепотина". Пројекат наставак изградње комплекса прошле године је приказан председнику Владе Србије Војиславу Коштуници и члановима Одбора за безбедност Скупштине Републике Србије. Они су дали позитивно мишљење о пројекту и подржали план хитног наставак радова. И председник Србије Борис Тадић у више наврата истицао је неопходност изградње базе. Па, у чему је онда проблем?

Проблем је што вербално изјашњавање за изградњу војнополицијског комплекса "Цепотина" не прате и конкретни потези у виду финансијске подршке. Влада Републике Србије је од почетка била укључена у пројекат изградње базе, али до данашњег дана није одвојила ниједан динар за ту сврху. "Нисам приметно да неко има воље да финансира 'Цепотину', нити се неко декларисао у том смислу" – потврђује пуковник Шпањевић.

Наша истраживања показују да се и Министарство унутрашњих послова понаша резервисано и незинтересовано када је реч о питањима изградње војнополицијског комплекса, што је чудно, када се има у виду да припадници жандармерије живе и раде у изузетно лошим усло-

вима у Прешеву и околним базама. У неким од полицијских база нема ни струје, ни воде. Координационо тело за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа се, такође, потпуно удаљило од пројекта изградње базе, док се Министарство за капиталне инвестиције до сада није укључило у решавање овог проблема.

■ ШТА ДАЉЕ?

Постоје само два решења. Прво је да Влада Републике Србије, Министарство одбране и Министарство унутрашњих послова обезбеди финансијска средства за покриће до сада утрошених средстава и даљи наставак изградње по планираним садржајима. Друго решење је доношење одлуке о одустајању од даље изградње, али и тада треба обезбедити финансијска средства за створене обавезе и конзервацију већ изведених радова. Ако се донесе одлука о даљој градњи треба поново сести и преиспитати шта нам у војнополицијској бази "Цепотина" треба, а шта не.

На снази је још увек "Давинићев модел", који је у многим својим деловима претеран и превише луксузан. Базу треба прилагодити нашим финансијским могућностима, с тим да се ни на један начин не наруши комфор припадника Војске и полиције који ће у њој боравити. Пројекција потребних објеката у бази мора да буде тачна, поуздана и трајна, како се не би поновила негативна искуства из блиске прошлости. У последњих пет-шест година Војска је градила велике и нове објекте у више гарнизона, који се сада напуштају.

Зуб времена чини своје и оно што је већ урађено на "Цепотини" пропада. Јасно је да нешто треба урадити, и то хитно. За завршетак радова потребно је, по садашњим плановима, обезбедити још милијарду динара. Размишља се и о могућности да Министарство одбране заврши само онај део базе који је потребан Војсци Србије. Та варијанта би, ипак, била превише скупа, зато што је комплекс превелики и у њему је предвиђена изградња великог броја заједничких објеката са МУП-ом.

Конзервација је, по свему судећи, најлошије решење. "На објекту имамо инфраструктуру, струју, воду, грејање и друге погодности. Боље је уложити двеста милиона динара у наставак радова – каже начелник Дирекције за грађевински инжењеринг пуковник мр Миро Гобовић – и доћи до објекта у који се Војска може уселити, него дати двеста милиона динара за конзервацију која подразумева неповратне трошкове".

Став одговорних људи у Управи за инфраструктуру јесте да се у евентуалном наставку изградње ангажују војне грађевинске установе као носиоци радова. Радни и стручни квалитети су ту, а директор ВГУ "Београд" Раденко Сузић тврди: "Ако се обезбеди ефикасност финансирања, ми објекат 'Цепотина' можемо завршити до краја ове године".

Основно је схватити да војнополицијски комплекс "Цепотина" није пројекат 78. моторизоване бригаде из Врања, Копнене војске, Генералштаба Војске Србије или Министарства одбране, већ Владе и државе Србије. Држава мора да се прецизно изјасни. Ако држава каже *Не*, "Цепотина" ће бити још једна промашена инвестиција, са тешким финансијским, безбедносним и политичким последицама. У досадашњим изјавама најодговорнијих људи наше земље тешко је пронаћи и најмању могућност да ће бити донета негативна одлука.

Проблем је, изгледа, само у новцу, или се то тако чини. Наиме, недавно је из националног инвестиционог програма финансирано много пројеката, почевши од скијалишта на Старој планини и бесцаринских зона, па до уређења библиотека и музеја. Из програма је финансиран и ремонт војних авиона. Изградња базе "Цепотина" је и овог пута стављена у други план. Војницима и жандармима на југу Србије преостаје да се надају да ће се позитивно решење наћи и да ће наставак изградње војнополицијског комплекса убрзо почети. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимио Звонко ПЕРГЕ